

Somogyi Károlyné felvétele

Tíz emelet fényei

Barátságosan visszatérőként szemként igazítják őrbe az estét a tarjáni tizemeletesek ablakfényei. A lépcsőházakban gyűlő lámpák azt jelzik, hogy valaki éppen hazaérőben van, a sötét ablakszemek gazdáik távollétéről árulkodnak, a gyengébb fényűek a tévézők hadáról. Leolvashatja bárki azt is ilyenkor, hogy hány helyen fől a vacsora: egyik lakásban csak a szoba, a másikkban csak a konyha fénye világlik. S ahogy megvilágosodnak, úgy merülnek a sötétbe később: aludni.

Csökken az átlagsebesség, növekszik a féktávolság

Átállási időszak a közlekedésben

A közúti közlekedésben két veszélyes átállási időszak van, az egyik november elején, a másik március-áprilisban. A mindenkori őszi, illetve tavaszi időjárás beköszöntése szerint.

Itt-ott eddig is volt már köd, eső, csúszós út, de csak rövid időre, ami a közúti forgalmat csak igen kis mértékben, és csak helyileg befolyásolta.

A Meteorológiai Intézet e napokban jelentett először az ország legkülönbözőbb pontjairól egyszerre reggeli ködöket. Tehát beköszöntött az őszi közlekedésben.

Aki rendszeresen részt vesz valamilyen járművel a közlekedésben, felvesz egy nagyjából állandó utazási sebességet, az megszokik egy bizonyos követési távolságot. S a baj azzal kezdődik, hogy az őszi időjárás beköszöntésével a nyáron megszokott sebességgel közlekedik a járművezetők nagy része.

Az alapvető problémát az út- és látási viszonyok gyors megváltozása okozza. S az, hogy ezek a változások szeszélyesen, olykor még naponta is többször megismélődhetnek.

Ilyenkorra sok motorke-rékpárt és magángépkocsit leállítanak tulajdonosaik, vagyis lényegesen kevesebb jármű vesz részt a közúti forgalomban, mint a nyári hónapokban. Kevésbé forgalmasak, „telítettek” az utak. A statisztikai adatokat figyelve — évekre visszamenőleg is — ezt a forgalom-csökkenést a balesetek száma nem tükrözi. Ebben az őszi átállási időszakban a balesetek túlnyomó részét a közlekedés használatában levő személygépkocsik okozzák. Igen jelentős a magán-motorkerékpárosok baleseteinek száma is. Ezt az időszakot sok közlekedési szakember „murci korszaknak” nevezi.

Tény, hogy szüret után, amikor a must karcosodik, ugrásszerűen növekszik az ittas járművezetési szám, s következményükként a bal-

eseteké is. (Évek tapasztalatai alapján mondva: a megye területén, elsősorban a szegedi járásban érdemes volna ebben az időszakban gyakrabban szondás ellenőrzéseket végezni, illetve eljárni az ittas járművezetők ellen.)

A ködös, nyálkás idő egyaránt rontja az út- és a látási viszonyokat is. A korai délutáni sötétedés újra előtérbe állít egy, már különben agyon csépelte témát, a kivilágítatlan kerékpárokat, és lovas fogatokat. Akik egy, másfél hónappal ezelőtt világos időben hazaértek munkából, hiányosan felszerelt kerékpárjukon, most ugyanabban az időpontban sötétben közlekednek, kivilágítatlan géppel.

A korai sötétedés óta nyilvánvalóvá vált, hogy sokan nem ismerik a korlátozott látási viszonyokra előírt világlátási módot. Az 1/1971. BM-KPM együttes rendelet — ahogy közhasználatban emlegetik: a módosított KRESZ — szerint a nem kellően kivilágított lakott területen, továbbá ködben, hóesésben — tehát korlátozott látási viszonyok között — kötelező a tempóított fény használata. Vagyis: a városi fény használata ilyen körülmények között nem elegendő.

A közlekedésben ez az időszak különösen élesen veti fel a gépjárművek műszaki állapota felülvizsgálásának szükségességét, illetve a műszaki állapot rendszeres ellenőrzését. A sokszor korlátozott látási viszonyok miatt csak kifogástalanul működő világlátási rendszer esetén szabad útnak indulni, az útviszonyok miatt pedig a fékek és a gumibroncsok állapotára kell elsősorban figyelemmel lenni.

Ez év harmadik negyedében 355 baleset történt Csongrád megyében, 8 százalékkal kevesebb, mint a tavalyi azonos időszakban. A statisztika tehát kedvező képet mutat?

A megyében összesen 605 közlekedési baleset történt az év első 9 hónapjában, közülük 355 a harmadik ne-

gyedévben. Az első 9 hónapban 46 halálos baleset történt, ebből a harmadik negyedévben 24.

Az őszi átállási időszak — ami még nem is szerepel a harmadik negyedév adataiban — statisztikailag kimutathatóan évről évre megkövetelte a maga időzatait. De ezek bekövetkezése nem törvényszerű. Egyszerűen csak arról van szó, hogy fel kell adni a nyáron megszokott utazási tempót, meg kell növelni a követési távolságot, jól kell beállítani a világlátást és szabályosan használni, fogni kell a féknek, és a gumibroncsnak, másként fogalmazva: szabályosan és óvatosan kell közlekedni.

Zrinyi Péter

Sűrű pára városok felett

Köddel kezdődött november

Az őszi kezdetén inkább csak hajnalonként ereszkedett le néhány órára a köd, de novembertől már számítani lehet arra, hogy jóval tartósabb, egy, esetleg több napos köd telepedik valamelyik városunkra, országárszünkre. A Meteorológiai Intézet szerda reggeli tájékoztatása szerint Békéscsabán immár 24 órája tart a köd. Az ország többi részén kedden napközben felszakadozott a köd, de szerdán reggel

azonban ismét sűrű pára telepedett Miskolc, Debrecen, Nyíregyháza, Szolnok, Kecskemét, Nagykanizsa, Zalaegerszeg, Szombathely, Sopron és a Balaton környékére. Egyes útszakaszokon csupán néhány méternyire lehetett ellátni, s jó néhány helyen 50 méter alatt maradt a látótávolság.

A menetrendszerű vonat- és autóközlekedésben néhány perces késésektől eltekintve nem volt fennakadás.

Iparszerű kukoricatermesztés

A Külkereskedelmi Minisztérium és a banki szervek megszavazták a Bálolnai Állami Gazdaság hitelkérelmét: kölcsönt és devizát biztosítanak ahhoz, hogy jövőre újabb 60 000 hektárra terjesszék ki az iparszerű kukoricatermesztési rendszert. Az 5,8 millió dolláros devizahitel ezáltal is, akárcsak eddig, a többletermés exportjával 3 év alatt visszafizetik.

Munkaerőhelyzet, munkaerő- gazdálkodás Szegeden

Gyakran hallhatjuk Szegeden — s ezt mutatják a munkáltatók által készített létszámtervek is — hogy nincs elég munkaerő, több munkás kellene. Nagy a munkaerő iránti kereslet. Idén 2200—2300 dolgozó, emellett 1400—1500 természetes lemorzsolódó (nyugdíjba vonuló, elhalt stb.) pótlásáról szeretnénk gondoskodni a szegedi vállalatok, szövetkezetek, intézmények. A vállalatok többségénél — figyelembe véve a munkaerőhelyzetet, csak mérsékelt létszámfejlesztést terveztek. De akadnak szép számmal olyan munkáltatók is, akik — az egyre szűkülő munkaerőforrást figyelmen kívül hagyva — a már más munkahelyen dolgozók megszerzésére számítva ütemezik a létszámfejlesztést.

Milyen is Szeged munkaerőhelyzete jelenleg? A férfiak foglalkoztatottsága 97—98 százalékos, a nők foglalkoztatottsági szintje is növekvő, mintegy 74 százalékos. Tehát ma már nem áll rendelkezésre olyan szabad munkaerő Szegeden és a környező területen, amelyet az év folyamán bármikor időszakos vagy állandó foglalkoztatásra munkába lehetne állítani.

A legszámottevőbb munkaerőforrást 2800—3000, tanulmányait befejező fiatal képezi. Közülük 1500—1600 szakmunkás, 250 gimnáziumi érettségizett; 700—800 a szakközépiskolát, 150—200 a felsőfokú tanulmányokat és 150—180 a szakirányú iskolát befejezők száma. A szakképzetlenül munkába lépő fiatalok száma 60—80 főnél nem több évente.

Az év 4—5 hónapjában a diákok nyári és őszi foglalkoztatása is jelentős munkaerő-fedezetet biztosít, ha célirányos és szervezett a foglalkoztatásuk. Évente a 6—7000 diák olyan segítséget nyújt az idegenmunkák idején, amelyet felnett dolgozókból biztosítani ma már nem lehet. Az ifjúsági munkaerőforráson túl a városi szabad munkaerő, az év folyamán beköltözők, a naponta ingázók mintegy 2000 fős létszáma adja a szükséglet további fedezetét.

Bedolgozó rendszerben — ha a vállalatok ezt igénylik — mintegy 800—900 nő szívesen vállalna munkát. E foglalkoztatási formát azonban nem alkalmazzák eléggé

a szegedi vállalatok. Az ösztönző nyugdíjrendszer helyes alkalmazásával is jobban lehetne a munkaerő-gondot enyhíteni.

Jó lenne, ha — mint az már az ország más területein bekövetkezett — Szegeden is csökkenne a szükségtelen munkaerő-fluktuáció. Havonta 800—1000 dolgozó létszámmal érne fel csupán ez. Ugyanis 1800—2000 fő lép ki a munkahelyekről egy-egy hónapban, s vállalat munkát másutt: a kilépés-belépés közötti ki- és egy vagy két hét; igen tetemes veszteség a munkahelyek számára.

Ismeretes, hogy a kilépés előtti napokban, s az új helyen, a betanítás heteiben nem végez teljes értékű munkát a dolgozó. Nyilván előnyösebb lenne a beléptetés-kiléptetés intézésére, betanítására, beilleszkedésre fordított energiákat — és alkalmazotti létszámot is — a vállalaton belüli munkaerő-tartalékok feltáráására fordítani.

Szegeden az éves szinten rendelkezésre álló munkaerőforrás, elegendő a tervezett feladatok megoldásához. Ha 800 vagy 1000 dolgozó, elsősorban betanított és segédmunkás egyik napról a másikra munkába lépne ott, ahol ezt a vállalatok igénylik, nem eshetne szó munkaerőhiányról.

A munkáltatók létszám-gondjai mellett a városban a munkába helyezkedés gondjai is jelentkeznek. Szabad munkaerő azoknak az adminisztrációs munkát keresőknek a csoportja, akik gyakorlat és szakképzettség nélkül szeretnének elhelyezkedni. Nők, elsősorban családostól anyák keresnek egy műszakos munkahelyet. Rajtuk kívül is jellemző, hogy a szabad munkaerő csak bizonyos feltételek mellett vállal munkát. Ha kisgyermekes, gyermekintézményre is szüksége volna, ha a környékről jár be, útiköltségre vagy munkásszállásra tart igényt. A könnyebb fizikai munkát igénylő csökkent munkaképességűek, s a nyugdíjasok elhelyezkedése is bizonyos feltételektől függ.

Szegeden a munkáltatóknál a termelési, szolgáltatási és egyéb feladatok ellátásában éves átlagban jelenleg 80—81 ezer dolgozó vesz részt. E foglalkoztatottság csak nagyon mérsékelt, éves szinten 2000—2200 fővel növelhető. Nagyobb ütemű létszám-növekedés elsősorban a lakosság igényeit kielégítő, szolgáltató és kommunális feladatok ellátó vállalatoknál, intézményeknél szükséges.

Az építőiparban is fontos lenne a jelentős létszám-fejlesztés. Mivel a munkaerő korlátozottan áll rendelkezésre, így az iparban és egyéb munkahelyeken a termelés növelését, a feladatok jobb ellátását elsősorban a belső tartalékok feltáráásával, a munka- és üzemszervezés, műszaki fejlesztés fokozásával lehet biztosítani a következő években.

Egyes munkáltatók a már más munkahelyen dolgozók megszerzéséből kívánják az új létszám felvételét biztosítani. Arra előbb-utóbb rá kell jönnie minden vezetőnek, hogy ez nem járható út. A vállalati munkaerő-szükséglet és -fedezet létszámtervének fokozottabban figyelembe kell venni a városban rendelkezésre álló munkaerőforrást és a munkaerő-felvételt annak alapján ütemezni. Ha nem ezt teszik, akkor állandóan az a gyakorlat, hogy amennyi dolgozót felvesznek, annyit, vagy annál több el is megy.

A szegedi munkáltatók idén nyolc hónap alatt 27 ezer főre jelentettek be munkaerő-igénylést a tanács munkaügyi osztályára. E létszámigény 85—90 százalékban a munkaerő-fluktuáció következménye. A fenti időszakban a munkahelyre belépők száma meghaladta a 16 ezer főt, a munkahelyről kilépők száma pedig a 14 ezer 500-at. Mintegy 3 ezer kétszázán felmondás nélkül, egyik napról a másikra hagyták ott a munkahelyet, nagyobb hányaduk jobb kereset, vagy kedvezőbb munkafeltételt ígért, sok esetben az elvtelen munkaerő-csábítás hatására. Jelenleg 4000—5000 főre becsülhető az olyan munkavállalók száma, akik év alatt többször munkahelyet cserélnek és általában magasabb bért kapnak a munkahelyükön. Ezek az emberek érdemtelennül, nem a jobb és kvalifikáltabb munkavégzéssel jutnak magasabb kereset-hez.

A munkaerő vállalatok közötti körforgása, a fluktuáció csökkentése elsősorban a munkáltatók intézkedése alapján következhet be. A vállalati intézkedéseket a tanácsok munkaerő-közületés, ennek meghatározott rétegekre való kiterjesztése egészítette ki 1970-től. Szegeden az elmúlt 2 év alatt a munkaerő-fluktuáció a vállalati intézkedések és a kötelező közvetítés együttes alkalmazásával sem csökkent lényegesen. Ennek oka abban is keresendő, hogy olyan embereket is felvesznek, akikről már a belépésük alkalmával láthatják: nem fognak tartósan oltmaradni, hiszen rövid idő alatt több ízben, egyik napról a másikra hagyták el előző munkahelyeiket. Sajnálatos, hogy ilyen munkavállalók személy szerinti közvetítését kéri, sok esetben követelik egyes vállalatok részéről. Így a notórius munkaerő-cserélgetők közvetítésére, felvételére vállalati segédlettel évente többször is sor kerül. A kötelező közvetítés fluktuációt csökkentő hatása ezért nem érvényesülhet kellőképpen. Ha a kiegészítő szerepet betöltő kötelező közvetítést a vállalatok nem tekintik munkájuk elősegítésének, akkor a káros hatást eredményező munkaerő-fluktuáció csökkentésére saját hatáskörben az eddigieknél sokkal többet kell tenni minden munkáltatónak. Néhány vállalatnál, ahol több gondot fordítottak munkásaik megtartására, a munkára jelentkezőket jobban megválogatják és a kötelező közvetítést a vállalati tevékenység kiegészítőjeként felhasználják, jelentősen csökkent a fluktuáció, stabilizálódott a vállalati létszám.

Akkor cselekszik helyesen a vállalat, ha a fő figyelmet a dolgozói megtartására, a kilépések csökkentésére fordítja a munkaerő mindenáron való megszerzése helyett. Ne azt hajszolják, ami nincs: — az erőt, leleményességet a meglévő munkaerő kiegyensúlyozott foglalkoztatására, teljesítményük differenciáltabb elismerésére, a munkahelyi légkör, a munkafegyelm javítására, dolgozói problémáinak megoldására fordítsák. Sokkal több energiát kell tehát arra összpontosítani, hogy meggyökereztessek, megtartsák a vállalat, a szövetkezet, az intézmény dolgozóit, s a lehetőségeket jobban kihasználva, létszám-növelés nélkül érjenek el jobb eredményeket.

Eperjesi Júlia,
Szeged megyei városi tanács vb munkaügyi osztályának vezetője